

Peter Lauremberg

Petr: Laurebergi[i] Rostochiensis Epitome Prudentiae Civilis, quae Politica appellatur

Rostochi[i]: Rostochi[i]: Hallervordius: Literis Richelianis, 1642

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730469980>

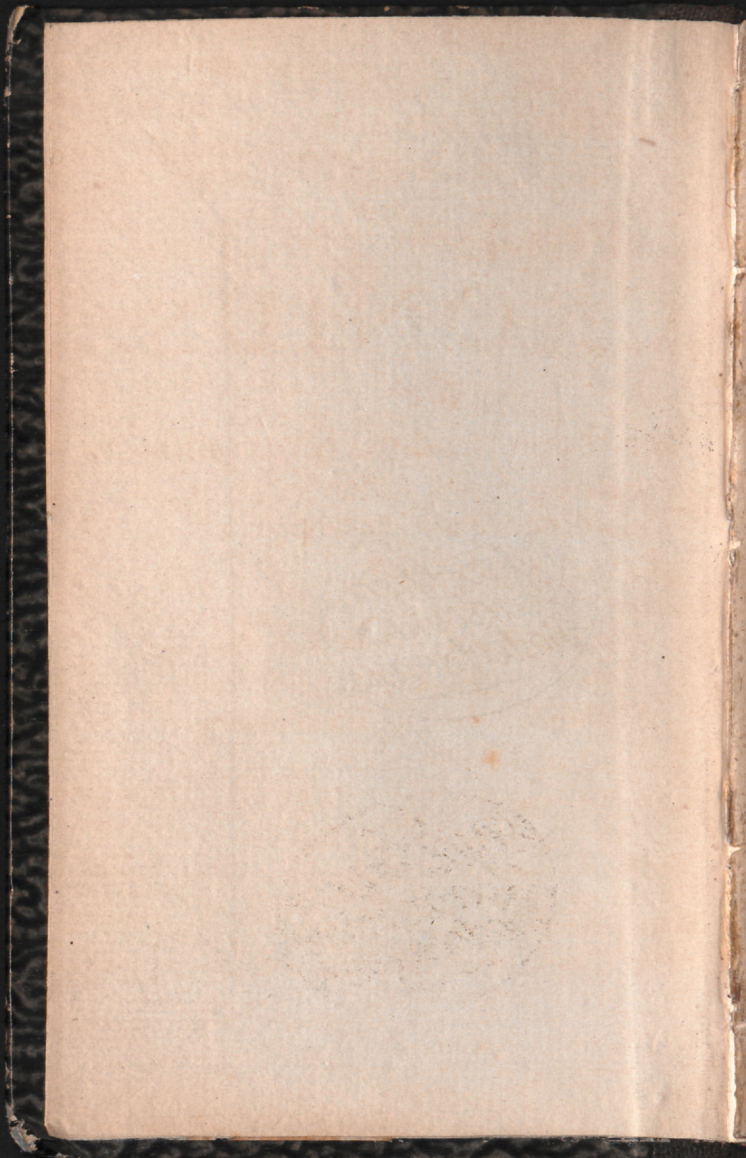
Druck Freier Zugang

Rb-366¹⁻⁴

PETR. LAUREMBERGI
ROSTOCHIENSIS

EPITOME
PRUDENTIÆ CIVILIS,
quæ POLITIC A appellatur.

Anno

MDCCXLII.

ROSTOCHI
Literis Richelianis,
Sumptibus Johannis Hallervordii, Bibliop.

PETRI LAUREMBERGI
EPITOME PRU-
DENTIÆ CIVILIS,
LIBER I.

CAP. I.

Politices genus; Finis: Subjectum:
Media: Definitio: Divisio.

1. **P**olitica, illustrissima disciplinarum practi-
carum, rectè Latinis dicitur, Prudentia civi-
lis. Per prudentiam non intelligo versutiam,
q̄ualis inest serpentibus; non virtutem specialem
moralem, de qua agit Ethicus, non secus ac de Ju-
stitia & Temperantia: Sed integrum habitum in
praxi consistentem. Talis prudentia est Genus Po-
liticæ, Ethicæ, Oeconomice.

2. Subjectum Politices est Civitas, sive Res-
publica: quæ duo non differunt realiter, sed sola
ratione. Civitas primò nota cives, consequen-
ter ordinem, vel gubernationem. At Respublica
primò involvit ordinem, & consequenter cives.
Cæterum Respublica est adæquatum subjectum
Politices: 1. quia in eam introducitur finis Politi-
ces, quem mox dicemus esse felicitatem Civium.
2. Quia substat & subicitur, omnibus quæ in toto

Politices ambitu proponuntur. 3. Quia alteratur, mutatur, necessitate jubente : quæ omnes sunt essentialia proprietates adæqvati Subjecti.

3. Finem Politices constituimus salutem, aut beatitatem publicã, vel fœlicitatem civilem, cujus particeps debet fieri Respublica, qui ita se habet ad Politicam, ut sanitas ad Medicinam. Esse verò hanc fœlicitatem internum & proximum finem Politices sic evincimus: 1. Quia ad illam primò, essentialiter, & intimè referuntur omnia, quæ tractantur in Politica. 2. quia hæc fœlicitas introducit in Rempubicam. 3. quia ea acquisitã quiescit Respublica, & perfectionem suam nacta est.

4. Instrumenta Politices sunt personæ & leges, quibus ceu mediis & organis Felicitas in Rempubl: introducitur.

5. His positis potest talis construi Politices Definitio: Politica est PRUDENTIA, per quam Respublica particeps fit civilis fœlicitatis.

6. Dividimus Politicam in partem conservatricem, & restauratricem. Conservatrix occupatur Republicã in sua integritate tuendã, ut sacra tecta maneat. Curatricis officium est restaurare Rempubicam labascentem, & illius incommodis opem ferendo succurrere.

CAPUT

CAPUT II.

Politices generalis Constitutio.

1. **I**N omni disciplina practicâ, imò etiam in artibus, à fine est incipiendum. Finis enim hîc habet rationem principii: Finis primus est in cognoscendo, licet postremus in exeqvendo: Ignorato enim fine omnia nesciuntur, quæ in disciplina proponi queunt.

2. Finem internum Politices jam ante fecimus foelicitatem civilem. Explicabimus igitur quid sit ea foelicitas? & in quo consistat? & quia est maxima Homonymia in voce foelicitatis, segregabimus omnes Heterogeneas significatio- nes hujus vocis.

3. Finem sequetur Subjectum, Civitas vel Respublica, quæ est cætus hominum sub uno ordine viventium, salute publicâ, & summo bono donandus. Rempublicam tanquam totum, resolvemus in partes seu species tres, nimirum Monarchiam, Aristocratiam, & Democratiam, id est, cum vel unus, vel optimates, vel populus imperat. Anquiremus quoque an detur Respublica quædam mixta, tanquam quarta? Quin etiam vocabimus huc novam speciem illam Platoniam Reipublicæ Ifforpon; consistentem in communitate & æqualitate omnium rerum. Tribus istis primis speciebus Reipublicæ coîmunis est suprema potestas,

4

ad quam pertinent Regalia, de quibus nos pro re nata etiam agemus. Ulterius suprema illa potestas relationem habet, & essentialem respectum ad obædientes. Proinde dehinc agemus de subditis; qui sunt vel cives, vel incolæ, vel peregrini. Omnib. his conveniunt familiæ, proinde de familiis aliquid in genere proponemus; Familias ulterius resolvemus in species alias, sc. Nobiles, Literatos, Milites, Opifices &c.

4. Sic fuit Subjectum: sequuntur Instrumenta quæ ex communi sententia rectè docentium, constituemus duum generum. Alia enim solo consilio opitulantur Reipublicæ, ut Consiliarii, Senatores &c. Hi omnes quasi sunt altera manus supremæ potestatis, cujus voluntatem exequuntur. Atq; ita huc pertinent, & sunt Instrumenta; At, vero quatenus ipsi sedent ad clavum Reipublicæ, quatenus jus habent in cives, ita huc non pertinent. Deinde sunt leges salutares, quibus salus Reipublicæ conservatur, haud secus ac diæta, ac medicamentis conservatur sanitas.

5. Adjungemus affectiones omnium Rerum publicarum, quæ sunt corruptio, translatio, interitus; Harum 1. causas perveſtigabimus. 2. Remedia salutaria iisdem applicabimus.

CAPUT

5
CAPUT III.

I. PARS CONSERVATRIX.

De fine Politices.

1. **P**olitices intimum finem constituimus felicitatem civilem vel publicam. Per eam non intelligimus foelicitatem spiritaalem, qualis in Deo & mentibus; non corpoream, qualem Poetae ascribunt rebus in animis, vel & brutis; Sed humanam; neq; tamen omnis status eam, siue Oeconomici, siue Ethici; sed potius politici status; Haec foelicitas Politica vel est apparens, vel vera. Apparens cum feliciter ciues quidem agunt, sed insuper habita honestate & virtute, qualis erat apud Sybaritas, apud Ephesios, & alios; Felicitas vera seu summum bonum Politicum sincerum, consistit in his tribus:

2. **I. IN PACE INTERNA**, cum mutuus est imperantium & obedientium affectus, amor, & concordia, qua res paruae crescunt, sicut discordia res magnae dilabuntur.

3. **HONESTAS publica**, & studium indefessum Virtutis. Sine honestate enim nihil stabile, nihil permanes.

4. **INTEGRITAS & conservatio totius Reipublicae**. Huc respiciunt consilia, & cura superiorum & inferiorum.

A 4

5. Atq;

5. Atq; hæc est felicitas simpliciter. Datur & felicitas cum gradu eminentiæ, cui ornamenta quædam accedunt alia, quæ licet non sint de essentia felicitatis, illustriorem tamen eam reddunt. Tales 1. Pax externa. 2. Exercitium vitæ contemplativæ. 3. Religionis unitas & puritas. 4. Omnium rerum affluentia.

CAPUT IV.

De Civitate.

1. **F**inem proximè excipit Subjectum, quod in nostra Politica fecimus civitatem vel Republicam. Hic solent Politici disputare de prima civitatum origine. Relinquimus nos illis hanc litem; Edocemur verò Scriptura sacra, primam civitatem instituisse Cainum, urbemq; condidisse Henochiam, sitam ad latus montis Libani. Ante illum haud dubio degebat in tuguriis.

2. Causaverò quæ homines impulit ad societatem civilem ineundam, princeps, primaria, & per se, ipsa est Natura. Nam juxta aureum illud Aristotelis verbum, **HOMO PER NATURAM EST ANIMAL POLITICUM**. Enimverò primò homo in Mundum missus est ut bene ipsi esset; omnesq; naturali instinctu optant sibi bene esse. At homini seorsim viventi extra consortium non potest bene esse aut sufficienter. Neq; enim in se omnia possidet: quo circa homo per naturam expetit

petit societatem, & qui hanc averfatur aut Deus est, aut perversiffimus nequam, ut habet Aristot.

3. Si bruta, ut apes, formicæ, grues &c. non urgente ullâ indigentia, aut periculis, tamen congregantur & suo quafi modo societatem conftituunt, quantò magis homo adductus ipfa eadem natura?

4. Natura nihil facit frustra: natura verò homini dedit orationem aut loquelam. At hæc inutilis foret nifi homo converfaretur cum aliis. Solus enim fecum nemo nifi fatuus loquitur.

5. Natura igitur est prima civitatum caufa, quam ex accidenti & cõcomitanter fequuta sunt aliæ concaufæ: fc. ut defectus rerum & indigentia tolleretur: ut injuriæ commodiùs depellerentur.

6. Hisce pofitis & præmiſſis, definimus Civitatem feu Rempublicam, (nam pro eadem utramque habemus,) quod fit cætus familiarum feu hominum, eodem jure, iisdem legibus, in eadem civitate, sub eadem poteftate viventium, vitæ ſufficientis & beatæ civilis gratiæ.

CAPUT V.

De ſpeciebus Rerum publicarum?

1. **R**еспублика tanquam totum reſolvenda erit in ſpecies aut partes.

2. Specierum conſtituendarum differentias

A 5

effen-

essentiales, non arbitramur legitimo jure posse
peti. 1. A Divitiis aut paupertate; Hæc enim ac-
cidentia sunt, quibus sublatis nihilominus inte-
gra perseverat Reipublicæ species eadem. Salo-
monis regnum erat ditissimum, argentum tam-
vile quàm lapides; Filii, nepotes, & posterii istius,
vixerunt in rebus multò angustioribus; Nihilo-
minus regnum obtinuerunt æquè ac Salomon.

3. Deinde differentia specifica distinguit à se
invicem omnes species. Sunt autem species di-
versæ Rerumpublicarum, omnibus satentibus,
Regnum, Aristocratia, Democratia, ut mox di-
spiciemus. Sed divitiæ aut paupertas omnibus hi-
sce ex æquo possunt esse communes; Proinde non
forent inter se distinctæ Species; quod absurdum.
Darius ultimus seu Codomannus divitiis parem
in mundo non habuit, ullum: Venetorum Ari-
stocratia florentissima quoque est, & opibus afflu-
ens; Hæc ergo forent unæ quoad species.

4. 2. Neque amplitudo regni neu latifundium
distinguit Respublicas; Enimverò quinquaginta
novem Reges Græciæ profecti ad bellum Troja-
num, oportuit habuisse augustos admodum ter-
rarum & regni limites; quippe cum ipsa Græcia
rota non sit valde spatiosa; Nihilominus tamen
Reges fuerunt: & optimi, & fortissimi, haud mi-
nus quàm Alexander M. cui totus terræ globus
erat nimis angustus.

Conf-

5. 3. Consimiliter alia accidentia, ut robur, pulchritudo, solertia, parerga tantum sunt.

6. Nos arbitramur species Rerumpublicarum constituendas esse ab illis quæ essentialia sunt. Essentia autem Reipublicæ consistit in imperantibus & obedientibus. Absq; his enim Respublica non est id quod debebat esse; hæc ponunt, hæc tollunt Rempublicam; Imperantes sunt tanquam forma dans perfectionem. Obedientes sunt tanquam Materia, quæ perficitur. Sicuti verò forma dat esse rei, sic etiam dat distingvi. Proinde etiam species Reipublicæ constituuntur per imperantes. Et sicuti una forma constituit unam speciem corporis, duæ formæ duas, & sic consequenter, ita à numero imperantium dependent species Rerumpublicarum.

7. Resultant igitur hæc varietates: 1. potest unus & solus aliquis administrare imperium in subditos. Hæc est Monarchia. 2. Pauci iiq; optimates aut primi in civitate potestatem summam habent in cæteros: Hæc est Aristocrazia. 3. Multi è populo arripiunt clavum supremum Reipublicæ: diciturq; Democratia.

8. Præter has tres species, quæ certè legitimæ sunt, & in natura fundatæ, proponuntur duæ alia: 4. Mixta, veluti confusum chaos ex tribus istis. 5. Respublica Platonica, Isorropos, in qua nullus est imperans, nullus obediens, sed omnium civium

civium ac incolarum æqualitas. De his quinque, ordine jam erimus solliciti.

CAPUT VI.

De speciebus & classibus Monarchiæ.

1. **M**onarchiæ vox Analoga est, principaliter denotans imperium vel regnum. Dehinc consecutivè dominatum : & ultimò Tyrannidem. Hic initio notanda sunt discrimina harum vocum, seu potius rerum.

2. 1. Imperium dicitur nobis suprema potestas, tam excelsa & sublimis, ut parem in mundo non habeat. Julius Cæsar, teste Svetonio, primus sibi attribuit prænomen Imperatoris, & cognomen Patris Patriæ ; Hujusmodi Imperium unicum & solitarium est Romanum Imperium ; Reliqua omnia Regna infra istud sunt, istudque perennabit & dominabitur usq; ad Mundi exitum, quod de eo promittit Spiritus Dei apud Danielem, qui coetera Mundi regna non æstimavit digna præ hoc, ut mentionem eorum faceret.

3. Regnum in genere notat quamlibet potestatem : ita quisq; domi suæ Rex est, & Regnum obtinet : Ita Politici scriptores & nos cum illis, Regni nomine complectuntur etiam Imperium. Sed propriè regnum est summa potestas, non ad tantum evecta gradum excellentiæ ac Imperium ;
Tale

Tale regnum est in Hispania, Anglia, Gallia,
&c:

4. De horum duorum (imperii & regni) essentia est, ut primò quærant salutem subditorum; secundariò commodum imperantium.

5. Dominatus *despotia* etiam est summa potestas, sed in qua non quæritur primò salus subditorum, sed subditi quidem curantur & amantur, verum coactè & per necessitatem; quia eorum opera neutiqum carere potest dominator; Proinde primò eos curat propter seipsum; subditi que eum colunt, volentes sed invito animo. Talem despotiam exercent Muscovita, & Turca.

6. Tyrannis apud antiquos erat bonæ famæ vox, ut liquet ex Porphyrii Isagoge, capite de specie, & aliis autoribus. Hodie verò admodum suspecta, & perversa est hæc appellatio; diciturq; de illo regimine, in quò Regens de salute subditorum nihil est sollicitus, sed primo suam ipsius quærit; Tyrannidem exercebat Dionysius in Sicilia; Romæ Nero, Caligula, & alii &c.

CAPUT VII.

Monarchiæ commendatio.

1. **I**nter omnes Reipublicæ species herbam in dō palmam porrigimus Monarchiæ, quæ se ipsam reddit commendabilem, 1. Jure antiquitatis. 2. Ob ingentem sibiq; privam seu peculiarem excellentiam. 2. Nimis

2. Nimis ineptiunt illi, qui Monarchiam primam esse inde evincunt, quod jam à Julio Cæsare perrennavit usque ad hæc tempora. Mecastor jam ante Julium ultra tria millia annorum viguerunt Aristocratia apud Græcos, & multo vetustiores Monarchia.

3. Neq; facio cum illis, qui concedunt Nimrodi imperium fuisse omnium primum, & ante illum homines sparsim vixisse extra Respublicas. Ego sic censeo : Monarchiam primam viguisse apud Cainum in Hanochia, qui circiter sesq; mille annis antecessit Nimrodum, ut liquet ex Genesi: cap. 4. Quia ibidem cap. 6. annis centum viginti ante diluvium vixerunt Tyranni, Heroes celeberrimi, & dominatores fortissimi, cum Nimrod diu vixerit post diluvium, utpote Nepos Noæ.

4. Deinde Excellentissima quoq; est Monarchia, quia tum simplicior, tum diuturnior cæteris speciebus. Unum quodq; ut est simplicius, ita durabilius, ita præstantius multiplici; neq; unum, à se dissentit ut multa; & quamprimum definit esse unum quid, dissolvitur. Monarchia unum, quid est, quippe ubi unus imperat: in Aristocratia aliquamulti: in Democratia plurimi. Sic historiae docent nullam Aristocratiam tam fuisse perennem ac Monarchias. Chaldaica duravit per mille quadringentos annos. Quarta hæc nostra Roma-

Romana ab Julio Cæsare usq; in præsens perennat, jam annos mille sexcentos octuaginta duos.

3. Prædictas Monarchiæ species ordine persequemur; dicturi I. de Regno seu Imperio. (nam hæc comprehendemus in unum) II. de Dominatu. III. de Tyrannide.

CAPUT VIII.

I. DE REGNO.

Qualem deceat esse Imperatorem? seu quæ sint propriè illius virtutes?

1. **R**Egi cum multi conveniant respectus, & relationes, uti quæ est pater, aut maritus, & familiam alit; quæ est Christianus, & pietati deditus; quæ est vir bonus honestati & virtutum studio incumbens; quæ est sapiens & multarum rerum scientiâ instructus: sic quoq; pro diversis hinc rationibus diversæ virtutes conveniunt Regi; sed quæ illi communes sunt cum aliis hominibus privatis, & quarum nonnullis, etiam optimus Rex carere potest.

2. Hujusmodi virtutes Rex non haurit ex Politica, sed ex Ethica, Philosophia, Theologia; ut proinde mihi videantur falcem in alienas segetes immittere Politici, qui in libellis suis Politicis Regem informant talibus virtutibus.

3. Nos præsupponimus, Regem omni genere dotium & virtutum debere esse instructum, ad
coq;

eoq; suis subditis antecellere & præluere, veluti
cælo luna sereno inter minora sydera.

4. Ast enim verò hic loci Rex considerandus
est ut persona publica, quatenus est Rex; atq; ita
illi peculiare propriæq; sunt nonnullæ virtutes,
nulli præter eum alii communes.

5. Triga talium virtutum hæc est: 1. *Cura
salutis publicæ*, quam unicè & ante omnia quæ-
rere ac anhelare debet Rex, illiq; omnia sua post-
ponere; Enimverò nisi id faceret, neq; Rex esset
sed Tyrannus, neq; naturæ suæ ipsius paria face-
ret. Nam cum Rex tantum habeat quantum sub-
diti, si subditorum salutem non quærit, neq; quæ-
rit propriam.

6. 2. *Justitia administratio*, quæ ita Regis pro-
pria est, ut nulli conveniat nisi summæ potestati.
Justitiam à Rege amovere, est Solem è Mundo tol-
lere. Absq; ea necesse est omnia in pejus ruere &
retro sublapfa referri.

7. Consistit verò illa in duobus: 1. *Ut boni or-
nentur præmiis & honoribus*, 2. *mali mactentur præ-
miis*.

8. 3. Disputant Politici, an Rex imperium ad-
ministrare debeat, clementia an severitate? Nos
altercationes illas hinc amovemus.

9. Et 3. virtutem Regis tertiam facimus *Tem-
peramentum clementiæ & severitatis*. Rex utatur
clementia erga suos; sed ita ne familiaritas con-
temptum

zertum pariat; proinde temperet illam cum severitate modestâ.

10. Dixi clementiam adhibendam esse Regi, 1. quia Rex sine illa Rex non est, sed Tyrannus. 2. quia sine clementia non potest vel conquirere vel servare amorem subditorum. 3. quia sic stabilius & diuturnius redditur imperium.

11. Ab alterâ parte admiscenda est autoritas & severitas, sine qua subditi nunquam in officio continentur. Nisi autoritate utatur Princeps, quis illi imperanti morem gereret? Veruntamen hæc severitas consistat intra mediocritatis limites, neq; sit nimis fastuosa, qualis Regum Persiæ, Sultanorum Ægypti, aliorumque qui rarissimè subditis se dabant conspiciendos, quorum exemplum omninò fugiendum; Nam qui Rex subditos indignos judicat aspectu, eum isti indignum judicant observantia.

CAPUT IX.

Quibus modis aut viis Imperator vel Rex provehatur ad summam potestatem.

1. **N**unc porro postquam ideam boni Regis graphicè depinximus, dispiciendum est de mediis, seu modis quibus Imperator devenit & promovetur ad summam potestatem.

2. Hæ viæ vel extraordinariæ sunt & illaudabiles; vel legitimæ & probatæ.

B *antiquorum* 3. De

3. De illicitis vel extraordinariis non sumus solliciti; Uti cum alii per fraudes & mendacia; alii per divitias & munera; alii alia ratione invasionem faciunt in imperium.

4. Legitimi & ordinarii modi tres sunt: 1. *Sortitio.* 2. *Electio per liberum votum.* 3. *Sucessio facta jure hereditario.* De singulis ordine & breviter.

5. 1. Sorte olim tum omnis generis res arduæ & diremptu difficiles expediebantur; tum familiariter Magistratus sortitione designabatur. Quod & Aristotelis, imò Homeri tempore in usu fuit; Ita per sortem Saul vocatus est ad regnum 1. Samuel. cap. 10. v. 20.

6. Neq; est quod quis objiciat temeritatem; quâ sortes ducuntur; Vel DEUM, haud minus aliis mediis adesse quam fortibus; ut proinde præstet illa præhis eligere.

7. Enimverò dum nos sorti locum concedimus, has ponimus hypotheses; 1. Eos qui sortem administrant, non temerè agere, sed prudenti consilio & deliberatione; eos esse viros integros & non sublestæ fidei. 2. Præsupponimus sortem adhibendam, cum nulla alia via suppetit judicandæ & dirimendæ controversiæ.

8. Nunc porro si verum est, DEUM sorti æquè adesse ac aliis mediis, cur fors non æquè recipitur ac alia? siquidem DEUS creditur vel maximè sortem moderari?

2. Ele-

9. 2. *Electionem* voco illam, cum liberis sententiis & arbitriis nominatur & constituitur Rex, è quacunq; vel proſapia vel regione. Sic olim Numa Romæ electus eſt Rex. Sic Conſules ex agris vocati ad gubernacula.

10. Hoc autem commodi electio ſecum fert :
1. Quod liceat Regem facere illum, qui optimus eſſe judicatur. 2. Quod poſſit iterum amoveri ab imperio, niſi ſe eo dignum geſſerit. Nam quibus fuit facultas eligendi, iis & jus eſt deponendi.

11. Sed hic præſuppono electores debere eſſe viros integros fidei ; non corruptos muneribus ; non adductos gratiâ ; non occupatos præjudiciis.

12. Libera electio hodie quod ſciam vix alibi datur, niſi in Pontifice Romano : in Duce Venetorum : in Conſulibus aut Magiſtratu civitatum.

13. 3. *Succeſſio*, Præcipua ſanè eſt inter omnes modos, quibus Rex ad imperium evehitur. Succeſſionem voco, quando is qui Regi vel defuncto, vel alioquin amoto ab imperio, ſanguine aut alio vinculo intimiori junctus, ſuccedit.

14. Non ſum neſcius Ariſtaum vehementer invehi in ſucceſſionem, eamq; ſubleſtam & abrogatam vel rejectam cupere, allatis pluſculis argumentis ; Sed quæ frigido ſaltem ſchemate pugnant, nec magnarum ſunt virium, facilèq; ſe jugulari patiuntur ab eo, qui non nimis eſt debilis iudicii,

15. Nos & partes & laudes meritas ascribimus
 successioni. 1. Quia major est benevolentia, &
 amor inter subditos & Regem per sanguinem
 succedentem, quam penitus alienigenam. 2. Quia
 consuetudinem succedendi, jam toto fere orbe
 receptam, qui tollere vellet, eum luculenter oportet
 infanire; sine cede & sanguine id neuti-
 quam fieret.

16. Hodie per successionem derivatur Sce-
 ptrum ad Imperatorem Romanum, & jam per
 sæculum hæc successio mansit penes domum Au-
 striacam; Nam licet Imperatores sese Electos di-
 cant, & ab Electoribus septem designentur, non
 tamen hæc vera est & propriè dicta electio, sed ar-
 data & restricta, seu potius confirmatio Impera-
 toris jure genitili succedentis. Olim Carolus 4.
 in aurea bulla astrinxit hanc electionem ad solos
 Germanos. At postquam domus Austriaca flo-
 rare incepit, jam angustiioribus limitibus coerce-
 tur, solamq; respicit familiam Austriacam.

17. Per successionem, in Hispania Philippus IV.
 hodie dominans, successit patri suo Philippo III.
 In Anglia Carolus I. sedem occupat patris sui Ja-
 cobi I. In Gallia Ludovicus XIII. regnum nunc
 tenet, quod ante ipsum tenuerat pater Henricus
 IV. In Polonia Uladislaus successit patri suo Si-
 gismundo. In Dania Christianus IV. nunc felici-
 ter imperans, patri suo Friderico successit. In
 Svœcia

Svecia incomparabilis Gustavus Adolphus sceptrū coronamq; patris sui Caroli gessit; & ab illo relicta unica filiola Christina II. hodie tūm à matre vidua Eleonora Maria, tūm à proceribus regni regiē educatur; utpote olim futura Regina, & conjux digna magni Herois Regis.

CAPUT X.

De Rege extraneo per sortem aut electionem designando.

1. PRimum videbimus fortuitam aut liberam electionem: post successionem.

2. Quæritur initio, an Rex extraneus potius quam indigena sit eligendus? Nos in alienigenam prorsus non consensimus, sed fasces offerimus indigenæ.

3. 1. Quia qui in eodem solo natus & educatus est, multo majori amore & affectu ducitur erga patriam & populares, quam extraneus; Hoc enim à Natura insitum est, juxta illud Poetæ, Nescio qua natale solū dulcedine cunctos ducit &c. Ex hoc ingenito affectu seu fonte proficit curam salutis subditorum.

4. 2. Quia subditi etiam per reciprocam affectionem, melius volunt, libentius obediunt natali suo Principi quam Heterogeneo; de quo semper nescio quid suspicantur, inprimis cum vident ipsum suos populares anteferre subditis; eos provehere ad munia quæq; neglectis subditis.

3. Quia exotici Reges ad suorum morum,
& sui genii ductum conformare student subditos,
& ita novitates introducunt, quæ dici non potest
quàm periculosa fiat in Regno.

CAPIT. XLII

De Successione (1) filiorum in Regno,
(2) Nepotis vel agnatorum,

(3) Foeminarum.

ELECTIONI mox subjungimus successione.
Hic considerabimus tres casus: 1. De Suc-
cessione filiorum. 2. si filii desint, de successione
Nepotum & agnatorum. 3. si & hi nulli sunt, de
successione foeminarum seu de Gynæcocratia.

2. Quod attinet ad 1. primum casum, si filius
unus relictus est à Patris morte, is citra omnem
dubietatem hæres est & bonorum & Regni pater-
ni; At si plures fuerint, omnibus anteferimus pri-
mogenitum. Nam si ex æquo inter omnes divi-
deretur regnum, nimis labefactaretur autoritas
& splendor familie; Res singulorum nimis red-
derentur tennes.

3. Et sanè primogenito peculiare indulgit pri-
vilegium tum Voluntas Dei, tum Jus Naturæ, tum
Consensus omnium Gentium. Non patitur an-
gustia charæ singulas has partes prolixè stabilire.
4. Si consensum saltem videamus omnium
gentium, nullum hodie sub sole imperium, aut
Regnum est, aut Principatus, in quo primogeni-
tus

tus non occupet jus regni & summam potestatem. Unde etiam primogenitus solet peculiari honoris titulo donari. Apud Gallos primò natus dicitur le Daulphin, Delfinus: in Hispaniâ Infante; in Anglia the Prins van Walles; in Dania der Prins simpliciter.

5. Cœterum cum primogenitus potitus est regni, fratres reliqui tenentur contenti esse assignata sibi portione, qua vitam agere queant dignitati suæ convenientem, nec turbas fratri Regi movere. Ita secundo genitus in Gallia est Duc d'Orlians; tertio genitus Duc d'Anjou. Ita in Dania secundo & tertio genitus fere obtingere solet Episcopatus aliquis.

6. II. Secundus casus in successione positus à nobis fuit, cum nullis filiis relictis, superest nepos & nepotis patruus.

7. Quæritur uter horum præferendus sit? & promovendus ad gubernationem? Hic magno animorum conflictu certatur inter Politicos, aliis pro patruo, aliis pro nepote militantibus.

8. Nos arbitramur non opus esse tam ferventi litigio, sed spectandam esse regionis cujusq; consuetudinem, si ea ferat & jubeat ut frater succedat fratri, seu patruus ante feratur nepoti suo ex fratre, tum temeritas fuerit & stultitia hunc morem, qui legem imitatur, evertere. Quin potius is omnino servandus.

9. Ast vero si consuetudo sit ut ad nepotem regnum devolvatur excluso patruo, etiam tum huic mori mos est gerendus.

10. Coeterum si queratur non quid fiat aut in usu sit? sed quid debeat fieri? quid æquitati aut iustitiæ conveniens sit? tum perpetuo & rectissime nepos præferendus erit suo Patruo. Nam uti docent Jurisconsulti, hic nepos patruui, seu filius Patris sui æstimatur eadem persona cum Patre per Leg. ult. C. de Impub. & aliis subst. & subit eundem gradum cum Patre, Novellâ 13. adeoq; hæres sit omnium quæ debebantur Patri. Patris autem, ut primogeniti regnum erat. Ergo & regnum erit Filii seu nepotis patruui, non patruui ipsius.

11. Ita hodie passim observatur in Europâ. Sic in hac nostra Megapoli, jus & mos idem viget; Et juvenculus Princeps GUSTAVUS, nepos ex fratre illustrissimi Adolphi Friderici, cum adoleverit, successor fiet sui patris Johannis Alberti, piæ memoriæ.

12. III. Tertius casus succedendi in Regnum, tangit Fœminas, quarum imperium peculiari voce dicitur Gynacocratia.

13. Hanc ut rejiciant, & suspectam reddant. Politici nostri congerunt, quidquid uspiam contumeliarum corradere possunt; atq; illud uno spiritu, pleno ore evomunt in miseræ mulierculas.

14. Non

14. Non abutemur otio, nec illa scribendo vocabimus ad Examen; De Gynæcoeratia quæ nostra sit sententia, sequentibus assertionibus breviter proponemus.

15. 1. Ordinariâ successione & continuata Regni administratione foeminis solis aut semper offerri imperium prorsus non est ex salute Rei publicæ. Foeminæ enim ordinaria lege nate sunt ad obediendum, uti viri ad imperandum.

16. 2. Sed extraordinaria ratione, & interdum, non esse foeminis denegandam administrationem arbitramur; Si hæc conditiones affuerint. 1. Si consuetudo sit Regni, exemplis stabilita, foeminas capessere imperium: consuetudo enim imitatur legem; Ita Maria, Regis hodierni Galliarum mater, per aliquot annos regnum administravit. Tumq; Galli vixerunt sub Gynæcoeratia. Sic olim in Anglia incomparabilis Elisabetha, pro more illius Regni, sedit in folio regio; & felicius gubernavit quam multi ante ipsam Reges.

17. 2. Si subditi uno ore consentiant in successionem foeminæ. Nam subditorum applausus hic facit utramq; paginam.

18. 3. Si regina ipsa sit prædita virtutibus, ut dignam se queat gerere regno: si sit pollens auctoritate; prudentia civili instructa; amans subditorum; clementiâ aliisq; virtutibus conspicua; Quis quæso detrectet vivere sub ductu talis Reginæ?

19. Haftenus de Regno; Seqvuntur reliquæ
duæ species Monarchiæ, Dominatus & Tyrannis.

CAPUT XII.

II. DE DOMINATU,

secundâ, Monarchiæ specie.

1. **R**es ipsa iussit nos hucusq; in regno, & hujus acquisitione versari. Nunc pedem proferrimus contemplaturi reliquas duas Monarchiæ species; & hoc quidem loco Dominatum; sequenti capite Tyrannidem.

2. Dominatus desciscit plusculum à perfectioni Regni; cui quidem externa species similis est, sed internè ignobilior & deterior; In Regno curantur subditi affectu paterno & principaliter; In Dominatu habetur quoque subditorum quidem ratio, sed coacta & de necessitate; quia scilicet dominator non potest alioquin rem suam constabillire, nisi utatur ope subditorum; Subditos igitur curat propter se ipsum; E contra Rex se ipsum totum impendit propter subditos.

3. Hujusmodi dominatum hodie in Europæ aliqua parte exercet Turca; In Africa Serusius, id est Dominus Barbariæ seu Regnorum Tez & Marocco. Tum item Abyssinus, vel Præbiter Johannes; In Asia Moscus vel Moscovita; dehinc Magnus Cham Tartarorum dominator; deniq; Rex Chinae.

4. Apud

4. Apud hos nequidem nomen Principis aut Comitis toleratur; sed Dominatores absolutam gerunt potestatem, vitæ necisque; bonorum mobilium & immobilium; ipsorumq; liberorum, quæ omnia Dominis postulanti bus subministrare coguntur. Interim ipsi bene faciunt subditis; subditiq; illos tanquam Deos venerantur.

CAPUT XIII.

III. DE TYRANNIDE

tertiâ Monarchiæ specie.

1. **C**um regno e diametro pugnat Tyrannis; nequissima Monarchiæ species.

2. Tyranni essentia in eo consistit, quod omnia faciat sui ipsius gratiâ, & in proprium commodum: non solum neglectis subditis, sed & misere afflictis: Regimen administrat contra leges divinas & humanas; imò ipsius naturæ.

3. Atq; hæc propria est essentia & priva in dotes Tyranni; Pluraq; alia habet communia cum aliis hominibus.

4. Habet, inquam, Avaritiam communem cum Euclionibus; quâ omnia civium bona ad se trahit, eos contributionibus gravissimis onerat, iis pecunias debitas non solvit.

5. 2. Communem habet rapinam cum Latronibus; dum etiam sine omni probabilitate per vim rapit subditorum bona.

3. Com-

6. 3. Communem habet superbiam cum Thraſonibus, neminem enim ſe ſuperiorem putat.

7. 4. Communem habet metum cum male conſciis; conſuevit quippe Tyrannus ob malefacta, nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem.

8. 5. Communem habet crudelitatem cum Liſtoribus, dum ſubditorum potentiōres prudentioresq; tollit de medio; Scilicet ne eos habeat adverſarios ſuorum ſclerum.

9. Cœterum ſimilem vitam Tyranni ſimilis exitus manet juxta illud Poetæ;

*Ad Cereis generum ſine cede & ſanguine pauci
Descendunt Reges, & ſicca morte Tyranni.*

CAPUT XIV.

II. DE ARISTOCRATIA.

1. **E**T vero abunde ſatis de Monarchia ſolliciti fuimus. Agite ſultis tractemus & reliquas Rerumpublicarum ſpecies, Ariſtocratiam, Democratiā, Mixtam, & Platoniciam.

2. Ariſtocratiā eſt cum ἀριστοι, id eſt, Optimates vel Primates, ἡγεμόνες, dominantur. Nimirum cum ſelecti eſt Civitate præſtantiōres cœteris, ſeu ſpectes nobilitatem generis, ſeu divitias, ſeu virtutem & peritiā, collocantur in ſolio Regiminis.

3. Hæc forma Reipublicæ plurimum cedit Monar-

Monarchiæ: 1. Quia magis à se dissentiunt plures, quam unus: neq; ita facile in consiliis invicem conveniunt multi, quam unus. 2. Quia simultates ut plurimum oriuntur inter primates aspirantes ad honorem gubernationis. 3. Quia consilia non ita secreta manent, divulgata in plures.

4. Nihilominus licet non absolute melior sit Aristocratia quam Monarchia, tamen certo respectu nonnullis Rebus publicis convenientior est.

5. Aristocraticum Imperium floruit in Græcia, apud Spartanos, Thebanos, Megarenses; Floruit Romæ post ejectos Reges, cū ad Consules devoluta fuit potestas summa; Hodie verò eadem Aristocratia viget apud Hollandos seu ordines unitarum Provinciarum; ubi ex singulis civitatibus, ex ordine senatorio, eliguntur unus & alter, qui Hagæcomitis constituunt consilium magnū; Insuper viget apud Venetos, ubi ex Duce & Patriciis, certo numero collectis, fit consilium magnū Aristocratiam. Si quis volet, poterit in singulis civitatibus ponere Aristocratiam; sed minus propriè sic dictam; Ibi enim Consules quidem & Senatores, *si a se*, penes se habent imperium; Interim tamen alium superiorem se agnoscunt.

CAPIT

CAPUT XV.

III. DE DEMOCRATIA.

1. **D**emocratiā postremissima est inter Reipublicæ species, in qua plebs seu populus summā gaudet potestate: vel in qua plebs omnis vel major vulgi pars dominatur.

2. Hæc neq; constans, neq; durabilis esse potest; neq; debita felicitate gaudere; Est enim plebs belua multorum capitum: neque cōsilia novit dare, neq; affectus temperare, neq; silentium facere.

3. Ego quidem nescio vobis ullam denominare Democratiam, nisi forsan in angulo Helvetiæ delitescat: Nam quando Besoldus dicit, Ordines Belgicos conficere Democratiam, nimis est absurdus.

CAPUT XVI.
IV. DE REPUBLICA MIXTA.

1. **N**ullus ferè hodie est inter Politicos, qui non tribus enumeratis Rerumpublicarum speciebus, accenseat quartam, quam dicunt mixtam; cum Respublica contemperata est vel ex omnibus tribus; vel ex Monarchia & Aristocratiā; vel ex Aristocratiā & Democratiā.

2. Sed cum liberum sit cuiq; arbitrari pro suo ingenio, arbitror ego nullam in mundo hæcenus datam

datam esse, vel dari posse Rempublicam mixtam; scilicet, in qua ita misceantur tres prædictæ species, ut nova species formaq; inde resultet.

3. Nam, unum aliquem solum regnare, & simul ex æquo regnare paucos, & simul ex æquo regnare multos, hæc sunt contradictoria; Certè unum & non unum, seu pauca & plura sunt contradictoria.

4. Ut hanc famosam controversiam ex fundamento decidamus, notandæ erunt hæc tres positiones:

5. 1. Mixtio est duplex, una cum mutatione speciei, sicut cum ex coloribus albo nigroque nascitur medius viridis, specie distinctus ab utroque extremo: Altera circa speciei mutationem, ut cum ex albo & nigro oritur cinericius, specie conveniens cum extremis.

6. Mea igitur est sententia, dari in Mundo Respublicas mixtas, posteriori modo accepta mixtione. Nam potest Rex aliquis esse & optimatibus committere iudicium, plebi ærarium; non tamen proinde miscentur species; neu Regnum cum Aristocratia confunditur: sed manet regnum: quia à potiori seu superiori fit denominatio; & inde quoq; petitur essentia, quæ in Rebus publicis consistit in eo, ut vel unus supremus sit, vel plures; Tale est Imperium Romano-germanicum, in quo unum est caput summum, Impera-

perator. Illi subordinati sunt Electores, tanquam optimates, & status alii.

7. 2. Positio: aliud est ipse status, vel species, vel forma Reipublicæ; aliud regimen seu administratio; quæ non solum accidens est istius, sed & mutari variè potest; velut unus idemq; homo vultum & consilia mutat; Quævis igitur in Regno quolibet post Regem admittantur in concilium & in partem regiminis, status alii; manet tamen Regnum, neq; miscetur Aristocratiz. Certè si gubernatio, utpote accidens, mutata mutaret speciem Reipublicæ, jam non tres aut quatuor forent constituenda, sed innumeræ: quia infinitis modis variat gubernatio.

8. 3. Positio: alia est Monarchia præcisè, simpliciter, absolutè considerata, sine omni adiuvamine aliorum hominum, alia concretè considerata, concurrente auxilio eorum, quibus Monarchia utitur; Priori modo nullà Monarchia unquam fuit, vel esse potest; neq; enim fieri potest ut unus homo eodem tempore pluribus in locis pluribus distinctis officiis præesse possit. Posteriori acceptione Monarchiæ omnino dantur; Imò nullum est Imperium aut Regnum sub cælo, in quo non admittantur in partem Regiminis optimates aut aliqui è plebe.

CAPUT

CAPUT XVII.

V. DE REPUB: PLATONICA.

1. **P**lato peculiarem constituit speciem Reipub: quam possētis indigitare Isorropōn, id est, in qua omnium personarum & rerum est æqualitas & communiō.

2. Eam nonnulli è Platonicis faciunt commendabilem, utpote quæ instituta sit ad ordinem Universi; in qua nullum habeant locum Meum & Tuum; sed omnes vivant fratrum instar.

3. Hanc optimis rationibus evertit Aristoteles lib. 2. Polit. Quia i. de essentia est Reip. ordo superiorum & inferiorum, qui hic tollitur.

4. 2. Ista Communiō personarum evertit omnia Naturæ jura, & introducitur nefandus incœstus: imò tollit omnes storgas ac naturales affectus parentum erga liberos & vice versa; Cum neque parentēs certi sint de prole: neq; proles de Parentibus.

CAPUT XVIII.

De suprema Majestate, & hujus Jure.

1. **P**ersequimur jam ordinem in methodo nobis præscriptâ. Postquam rejectis duabus Reipubl. speciebus, Mixta & Platonicâ, ceteras famosas tres posuimus in justo honore, nunc de earundem proprietate vel affectionibus compendio dispiciemus.

C

2. Re-

2. Regno, Aristocratia & Democratia communis est majestas; communia jura majestatica.

3. Rex certe præter Deum & vim fortiorem neminem agnoscit supra se. Sed Aristocratia & Democratia posita sunt in duplici differentiâ. Aliquæ enim superius caput nullum agnoscunt, proinde huc pertinent & fruuntur summa majestate; Aliquæ sunt subalternæ vel subordinatæ, quæ supra se habent summam majestatem, infra se subditos alios: Hoc sensu pertinent ad Instrumenta seu Media politica.

4. Proprietates supremæ majestatis sunt hæ sequentes. 1. Summa majestas nihil habet se superius: alioquin non esset summa. Nam quod sibi affingit Pontifex, jus coronandi Imperatorem, id vero nihil est.

5. 2. In summam Majestatem committitur crimen læsæ majestatis.

6. 3. Summa Majestas legibus soluta est, quod tamen intelligendum adhibita distinctione: Nam 1. leges quædam Divinæ, 2. quædam Naturæ, quibus majestas æquè subjecta est quæm plebeus homo. 3. Leges quædam sunt fundamentales, super quas ceu basin nititur salustotius Reipublicæ, quibus nisi se submitteret Majestas, rueret tota publica res. 4. Sunt Leges Politicæ arbitrariæ, quas majestas ferre & abrogare pro re nata potest, adeoque iis obnoxia non est.

7. Cœ

7. Cæterum suprema majestas, sicut Sol radiis suis fulget, ita & ipsa dignitates quasdam aut potestates possidet, quæ vulgò dicuntur Regalia.

8. Ea communiter constituuntur duùm generum; Aliqua majora; aliqua minora.

9. Majora pertinent ad Eminentiam & Gloriam summæ Majestatis.

10. Minora ad Utilitatem & Commodum Fisci.

11. Utraq; rursus sunt duplicia: Reservata & Communicata.

12. Majora Reservata sunt quinq; ; Majora Communicata 17.

13. Minora reservata unum saltim habent. Genus, scil: Vestigalia nova: Minora Communicata sunt 12. Nos omnia ordine inclusimus his versiculis:

Regalia Majora Reservata V.

1	2	3	4	5
Leges	Jus belli	Princeps	Academia	Cives.

Regalia Majora Communicata

XVII.

1	2
Ceteri honorati	max appellatio summa

3	4
Etatis venia:	& crimen pœnaque remissa.

5	6	7
Integra fama	Salus purii	salvus quoq; dactus

C

Publica

⁸ ⁹
Publica festorum solemnia: | Nundina | & inde
¹⁰ ¹¹
Quinquenni mora | quam sequitur Cursorius ordo
¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵
Armamenta | via | portus cum flumine | Nummi.
¹⁶ ¹⁷
Cura Magistratu | tandemq; palatia Celsa.
Minora Regalia: Unum Reservatum:
XII, Communicata.

¹ ² ³
Vectigal duplex | census | multa q; | Bonorum
⁴ ⁵ ⁶
Quæ vacua: | hæredi non debita: | perdita turpi
⁶ ⁷
Concubitu: | ob facinus proscripta: | amissaq; quando
⁸
Lesæ est majestas. | Porro argentæ: | rursus
¹⁰
Jura salinarum, piscatus, atq; ferarum. |
¹¹ ¹²
Thesauri inventi: | postremo angaria prisca.

1. Per vectigal duplex: intellige 1. vectigal no-
 vum, quod est Regale reservatum: 2. Vectigalia
 antiqua exigenda, quæ faciunt primum Regale
 Communicatum.

CAPIT

CAPUT XIX.

De Subditis. Horum officio,
& classibus.

1. **S**uprema Majestas essentialiter refertur ad subditos, daturq; inter hos & istos mutua relatio.

2. In omni ordine est primum & infimum; Resp. est ordo Imperantium, (Hi sunt in primis) & obœdientium; (qui in infimis) alias dicuntur subditi.

3. Subditos nos facimus ordinarios s. propriè dictos, vel extraordinarios s. analogicos.

4. Extraordinarii sunt peregrini, quos rejicimus in locum ultimum.

5. Ordinarii subditi seu cives sunt vel indigenæ, id est in Republica geniti, vel advenæ. Utrique domicilium in Repub. posuerunt, eamq; incolunt; unde communi nomine Incolæ dicuntur.

6. Officia subditorum sunt tria, consistuntq; 1. In Obedientia; quæ se extendit (1) universim, per omnes subditos, nemine excepto: omnis enim anima subjecta est magistratui. 2. Dehinc ad omnia Politica, imò etiam quæ dura & iniqua videntur: sed (3) & postremo non extendit se ad ea, quæ DEO contraria sunt & conscientia.

7. 2. In Reverentia, quam omnes subditi debent Magistratui, non solum verbis aut gestibus; sed obsequio, & intimo animi affectu.

C 3

8. 3. Sup-

8. 3. In supplicis ferendis majestati, tam num-
mariis quam militaribus.

9. Hæc de subditis in communi. Apponam
succinctam subditorum in classes distributionem.
Et placet mihi quidem divisio Politicorum, qua
subditos faciunt alios Ecclesiasticos; alios secula-
res; sed consultum viderur, quemq; ordinem por-
ro dividere in tres gradus; ut sint, primates, me-
diæ sortis, & infimi.

10. Ecclesiastici primates sunt in Imperio Ro-
mano, Tres Archiepiscopi Electores, (Menz/
Erler/Cölln/) quatuor non Electores, (Magde-
burg/Bremen/Salsburg/Wisang/) dehinc Epi-
scopi.

11. Mediæ sortis sunt Abbates & Prælati, quo
refero Canonicos, & Verbi divini Pracones.

12. Infimi sunt Monachi, Aeditui &c.

13. Secularis ordinis primates, post summam
Majestatem & ejus Vicarium, sunt Electores qua-
tuor, cum Rege Bohemiæ. 2. Archiduces & Du-
ces; (Archiduces Austriæ: & Duces plurimi.) 3.
Principes, Marchiones, Landgravii.

14. Medii ordinis sunt, Comites, Barones,
Nobiles, inter quos sunt Doctores, Licentiatii &
Studiofa cohors; militans sapientiæ in Castris
Mularum.

15. Infimi ordinis sunt ex nostra sententia,
1. Patritii. 2. Mercatores. 3. Artifices novum opus
produ-

producentes, ut Fabri. 4. Conquistores nihil efficientes novi, sed aliquid acquirentes, ut Piscatores. 5. Draffici, quorum omnis conatus consistit in nuda & vacua actione, quales Tibicines, Histriones. 6. Omnium ultimi sunt & abjectissimi, Libetores, Libitinarii.

16. Ad has classes reduci possunt ceteri omnes subditi civesq; Reipubl.

CAPUT XX.

De Collegiis & Societatibus.

1. **U**niversorum subditorum corpus minutius jam partimur, & resolvimus ex lege Methodi nostræ, Primum in Collegia & familias.

2. Collegium voco societatem plurium hominum, variæ conditionis & professionis aut potestatis, ita ut pendeant ceteri omnes ab uno quasi capite.

3. Sic est Collegium septem Electorum, cuius auctor certus non scitur. Collegium vel ordo equitum S. Spiritus, constitutus à Regibus Galliarum; Collegium Fasciæ Cruralis, l'Ordre de Jartier, à Regib. Britannia. Ordo aurei velleris, à Regibus Hispaniæ.

4. Huc pertinent tribus artificum & Nationes academiarum.

5. De Collegiis sequentes sunt observandæ Regulae. 1. Tres ad minimum faciunt Collegium,

gium, & non pauciores; sed omnino plures possunt esse: interim servatur jus Collegii p̄enes unum.

6. 2. Omne collegium habet peculiaria sua, statuta ad quae se conformat.

7. 3. Nullum collegium potest esse validum, nisi sciente aut consciscente & statuta approbante Magistratu superiore.

8. De familiis pauca adjungimus. Per familiam nihil intelligimus pr̄terquam societatem domesticam personarum, ad minus trium, sub gubernatione unius patrisfamilias, vel capitis.

9. Consideratio familiarum hoc loco est generalis, quā sunt partes minutissimae reipublicae. Alioquin particularis familiarium conceptus & earundem gubernatio pertinet ad Oeconomiam, ut male faciant Politici, qui de Domino & servo, de marito & uxore, de parentibus & liberis, particularia & domestica pr̄cepta tradunt in politicis. Non sunt disciplinae confundendae.

10. Familiam ad minimum constituunt personae tres, Maritus, uxor, & servus; duo priores ob propagationem speciei, ne pessum eat societas humana & ruat Respublica; Tertius ille (servus aut jumentum) propter liberorum aut familiae sustentationem.

II. Queritur h̄ic, an liberi jam geniti sint partes familiae? an saltem finis & effectus? Respondetur;

detur: Quidni possint esse utrumq;? sicuti forma tam finis est generationis, quam pars constitutiva rei genitæ? Sicut flos adhuc arbori adhærens, ejus finis est, & pars est.

CAPUT XXI.

De Peregrinis.

1. **F**ecimus superius subditos vel ordinarios vel extraordinarios. Quæ huc usq; dicta sunt, intelligenda de ordinariis; Extraordinarii super sunt, claudentes seriem totius subjecti politici.

2. Appello peregrinos, qui non sunt nati in Republica (ut Indigenæ), neq; ibi domicilium posuerunt, (ut Advenæ) neq; gaudent jure aut privilegiis Civitatis, neq; iterum obnoxii sunt Magistratui. Sed alibi geniti, & peregre seu foris in Rempublicam ingressi.

3. De his magna est disputatio, an sint recipiendi in Rempubl.? adhibitâ distinctione difficultas tolli potest. Si peregrini neq; veniunt opes civium ablaturi, ut mendici, histriones; neq; religioni insidias structuri, ut Jesvitæ; neq; prodituri civitatem: sed si se contineant intra septa honestatis sibi præscripta, & sicubi fuerint heterodoxi, si neminem in religione turbent disputando; sed mercimonia inferant, urbem locupletent, tranquilliter agant, Cur non queant admitti in civitatem? Cerrè ita Civitas redditur florentior, & procuratur felicitas Reipublicæ.

C 5

CA.

CAPUT XXII.
De Instrumentis Politicis, & primò
de Magistratu.

1. **V**isa nobis hucusq; duo Politices membra, superest tertium, Media scilicet seu Organa, beneficio quorum summa majestas finem suum, i. e. publicam felicitatem introducit in Politicam seu subditos.

2. Hæc duum facimus generum, Alia viva, alia vitæ carentia.

3. Viva sunt Senatus & Magistratus, vel ordinarii vel extraordinarii, ut Legati. Vita orbata sunt Leges, (quæ Magistratus mutus; uti Magistratus, lex loquens dicitur) de quibus cap. seq.

4. Nunc de instrumentis vivis breviter, iisq; primo ordinariis.

5. Magistratus subordinatus Majestati, ita generaliter accepta hæc voce, duplices continet Personas. 1. aliquas quæ solo consilio juvant Rempubl. 2. aliquas quæ opere & executione.

6. Priores illos consiliarios, vocant nomine singulari Politici Senatum, quanquam Senatus apud nos communis sit Titulus, quo fruuntur tam Consiliarii seu Consules, quam Senatores seu Executores.

7. Magistratum vero strictè vocant, qui exsequitur facta consilia à Senatu data.

: Nos

8. Nos sic utimur hic voce Magistratus, ut per eam intelligamus omnes sedentes ad clavum Reipubl.

9. Horum in genere consideratorum hæc est essentia & definitio, quod sint, Personæ publicæ, quæ jure sibi concessio à majestate, curam gerunt publicæ salutis, subditos suos redigunt in ordinem, justitiam administrant.

10. Hinc facilè erit æstimare neq; in divitiis, neq; in paupertate positam esse veram Magistratus essentiam. Dummodo aliquis sit vir bonus, integer vitæ, prudens, solers, amans patriæ & salutis publicæ, seu ille sit pauperrimus Curius, rapas affans juxta focum, & iis ventrem explens: seu Aristides, mendicans filiabus dotem à publico; sive etiam ditissimus Crassus, mancipium Pluti, aut alius; perinde est. Opes non faciunt Magistratum, neq; Egestas tollit.

11. Sed pergimus ad Senatum, seu Consiliarios, & Magistratum strictè & propriè dictum, id est, Executores.

12. A Senatu contra distinguitur Magistratus, qui, si Politicos consulatis, potestatem suam non extendit, nisi ad executionem eorum, quæ à Senatu sunt cognita & dijudicata, ut ita cognitio causæ & consilia pertineant ad Senatum, jus Executionis ad Magistratum.

13. Sed in populâri vita Senatus & Magistratus

tus

tus confunduntur. Cumq; jurisdictio strictè sumpta (potestas cognoscendi & dijudicandi) pertinet ad Senatum & imperium merum, (est potestas gladii & executionis) hodiè ad Magistratum, pertinet tam jurisdictio quam imperium merum, atq; id quod ex utroq; conflatum dicitur imperium mixtum.

14. Cœterum considerandus est in Politicis Magistratus, non ut abstractum quid, qualis est, potestas, sed ut concretum, seu ut personæ publicæ, nō secus ac Rex aut Imperator aut subditi hac lege pertinent ad Politicam.

15. Definio ego Magistratum, Personas publicas, summæ Majestatis consensu ordinatas, ut vigilent pro salute publicæ rei, & justitiam administrent ex legibus præscriptis.

16. Sequuntur Classes vel Ordines Magistratum. Eos primo omnium constituo duos. Sic ut alius Magistratus sit Ecclesiasticus, alius Secularis.

17. Nolo hinc profligare Ecclesiasticos, quia & ipsi possident potestatem in civilibus: qui dubitat videat Archiepiscopos, Episcopos, Abbates &c. Et non erraverit qui huc reduxerit Magistratus Academicos, quibus & ipsis data est potestas Jurisdictionem perfectam exercendi in civilibus causis.

18. De seculari Statu, ut ingenuè dicam, optarem

rem quidē, ut vobis aliquid dicerem, quod sapiat fundamenta Politica : Sed in tanta Rerumpubl. varietate, omnes applicare uni communi Regula, esset omnium pedibus unum calceum conformem reddere.

19. Non erit extra pretium operæ, ad constitutionem hujus Rostochiensis Reipubl. hac vice respicere, quæ cum mihi laudabilis satis videatur, exinde exemplum poterit capi, & ad eam ideæ aliarum referri.

20. Totum Corpus Magistratus, sequenti ordine distributum est. Primus ordo est quatuor Consulium, inter quos verbi potens unus, (*der Worschabende/oder Worschaltende*) singulis mensibus novus eligitur : Hic libellos supplices recipit, querelas audit, Senatū cogit, in Senatu proponit, & tandem de votis omnium fert judicium.

21. In secundo Ordine positi sunt Camerarii (*die Cammerherren*), qui primū curam gerunt ædificiorum, munimentorum, deinde agrorum, extra moenia jacentium. Tum porro præsumt censendis civibus & tabulis publicis.

22. In tertio positi sunt præfecti Opificum, (*die Beddeherren*) quorum officium est curare portus, & flumen : constituere nocturnas excubias, deniq; controversias opificum conciliare & dijudicare.

23. Quartus ordo est Judicum, (*die Richter*)
ren/

ren / qui Juniores sunt, in ordine Senatorio, ad quos spectant controversiæ civiles & criminales; Hi comitia faciunt de vita & morte Sontium. Quin hi insuper creditorum & debitorum causas cognoscunt & dijudicant.

24. Sunt alii ordines quos mitto, utpote minus celebras, minusq; principales, quales Præfecti Pharmacopoli, Cellæ vinariæ, monetæ cudendæ.

25. His omnibus à latere adstant Syndici & Protonotarii, Registrator & Secretarius.

20. Hæc est Ichnographia Aristocratia Rostochiensis, cui succisivas operas locant nonnulli è civibus, ut sedecim viri, die *Sechsjehn Männer* / & centum viri, die *Hundert Männer*; quippe hi curam gerunt utriusq; Telonii, novi & antiqui: tum quoq; & inspectionem gerunt nemorum, *Weideherren* / Ptochotrophiorum. Templorum die *Vorsteher*.

CAPUT XXIII.

De Magistratu extraordinario, præcipuè de Legatis.

1. **O**rdinario Magistratui nunc venit subjungendus Extraordinarius, qui aliquando cum necessitas postulat succisivas & succenturiatas operas tribuit ordinario Magistratui, & illius vices sustinet, curatq; sibi commissa, quo sine *Arnsæus* vocavit Curatores.

2. Talis

2. Talis est Rege defuncto aut absente, Prorex aut Produx, aut Vicè rector, aut Vices gerens seu locum tenens.

3. Horum omnium Curatorum officium est geminum. 1. Continere se intra limites præscripti mandati aut potestatis, neq; inde latum unguem discedere. 2. Unice curare salutem publicæ rei, cujus gratia ablegati sunt.

4. Inter Curatores præcipui sunt Legati scil. Personæ publicæ, publica auctoritate aut potestate sed limitata instructæ, missæ à summa potestate, ad Magistratum alium publici Emolumenti gratia.

5. Sunt vero legatorum varia officia, tam belli quam pacis tempore.

6. Legati bellici sunt 1. Feciales, qui mittuntur ad hostes, ut iis bellum indicent, quod Romani vocabant clarigare, scilicet ingenue isti belligerabant, neq; improvidè aut fraudulenter aggrèdiebantur hostem inscium. Hodie eorum nullus est usus, quum tanto quisq; æstimetur bellicosior & magis miles, quanto versutius scit dolo uti.

7. 2. Caduceatores (quos Politici ineptè confundunt cum legatis generaliter dictis) appellati caduceo, virgula Mercuriali, qua ille dissidentes hominum animos conciliabat. Ut priores feciales bellum nunciabant, ita caduceatores in bello
quare

quærebant pacem; tales sunt hodiernum Commissarii & arbitri.

8. Tempore Pacis Legati varias ob causas ablegantur, (quos omnes honorarios indigitare possumus) ut qui mittuntur ad conciliandum conjugium inter absentes Magnates: Vel ut gratulentur nuptiis, aut natæ soboli: vel ut de mortuo Magistratui condolentiam testentur relictis.

CAPUT XXIV.
De Legibus.

1. **E**Xpedivimus hæcenus media politica viva, seu vocalia, supersunt muta, quæ diximus esse Leges.

2. De Legibus notanda sunt sequentia 1. Omnimoda Legum est necessitas; ut minus consideratè mihi fecisse videantur nonnulli Politici (Arnisaus & Schoneborn.) qui indistinctè & generaliter scripserunt, fuisse homines qui sine legibus vixerint, & ad Testimonium Aborigenes & Scytas producunt. Id simpliciter intellectum falsum est; At secundum quid tolerari potest. Enimverò decuisset illos præmittere quales intellexissent leges? quarum distinctionem silentio prorsus præterierunt.

3. Ajo ego nullas à prima Mundi origine vixisse gentes, tam feras & barbaras, quæ non instituerint vitam juxta leges.

4. Præ-

4. Præmitto hic igitur distinctionem legum alibi traditam. 1. sunt leges Naturales, omnibus hominibus Natura insculptæ, quales sunt; amor Parentum, & ipsa Dei cognitio, quæ omnes incitavit ut Religioni cuicumque incumbere. Sine his legibus nullus unquam hominum vixit.

5. 2. Sunt leges Civiles, quæ consistunt inter superiorem potestatem & inferiores subditos: Juxta has vixerunt Aborigenes, quorum Rex primus fuit Janus, cujusque subditi ejus imperio obedierunt. Talibus legibus hodie utuntur Mauri & Abyssini. Ideo absolute & simpliciter nemo hominum vivit sine legibus.

6. Legum tamen Positivarum Politicarum, in imperio & regnis, alia est ratio. Hæ sunt quasi anima: absque quâ corpus politicum est mortuum.

7. Ad Legum essentiam constituendam concurrunt duo. Necessaria fundamenta; quæ sunt quasi Extrema, aut Termini Relativi: 1. Legislator, 2. quibus præscribuntur LL, seu subditi.

8. Quod ad primum attinet, ajo, omnem legem latam & promulgatam fuisse à superiore potestate. Sic à DEO ipso Tabulis saxeis inscriptæ & promulgatæ sunt leges Morales, Ceremoniales, & Forenses, quæ pertinent ad forum, unde dicuntur Judiciales. Primæ istæ obligant omnes homines; Binæ posteriores tantum Judæos. Omnium harum Legislator est DEUS.

D

g. l. c.

9. Leges consignatae in Corpore Juris, & alia Statuta municipalia **StadteRecht**/ Legislatorem agnoscunt Imperatorem, aut Magistratus oppidanos.

10. Alterum extremum, quo referuntur Leges, sunt subditi. Quae enim illa lex quae nulli daretur?

11. Positis his talis conferri potest legum definitio. Quod sint Iusta à summa potestate promulgata, juxta quae subditi vitam moresq; instituere tenentur.

12. Coeterum iusta haec bona ne sint an mala? iusta an injusta? honesta an inhonesta? ratione stabilita an carentia, quæri posset?

13. Priora illa non sunt legibus essentialia: Possunt enim leges malae esse & inhonestae, dummodo non pugnent cum DEO & natura; A rationis experts nulla est lex, si non verae & necessariae Rationis, saltim apparentis.

CAPUT XXV.

De Educatione.

1. **E**DUCATIO ad instrumenta Politica rectè referatur à Politicis. Sed varius est hujus conceptus: nam & Oeconomus habet curam educationis. Pertinet etiam ad disciplinas alias. Verum cum Politica sit disciplina publica, perperam immiscentur privatae illae considerationes Systemati huic Politico.

2. Quod

2. Quod spectat educationem, uti refertur ad salutem & emolumentum publicum, omnino est ex re Politicæ, ut à summa potestate cura adhibeatur, quo tenera ætas in loco publico, publico labore & sumtu informetur, in iis studiis & virtutibus, quæ illi ad publica privataque munia gerenda inserviunt.

3. Hujusmodi publicorum adminiculorum sunt quatuor gradus. In infimo stant Scholæ Particulares, in quibus pueritia jacet prima fundamenta & rudimenta disciplinarum. Hic quantum tibi comparaveris & tecum attuleris ad Scholas altiores, tantum solidi possidebis.

4. II. Post has Scholas sunt Gymnasia, in quibus docetur Philosophia; sed nulli dispensantur honores Facultatum.

5. III. Supra Gymnasia sunt Academiae, in quibus quidem Philosophia & superiores tres Facultates docentur, gradus honorum distribuuntur; sed non omnes in superioribus facultatibus: Sunt enim plures Academiae, quibus non est datum privilegium, Creandi Doctores Theologiæ.

6. IV. Omnium eminentissimæ dicuntur Universitates, donatæ omnibus omnium generum Privilegiis literariis, qualis est hæc nostra Rostochiensis;

D z

CAPUT

CAPUT XXVI.

PARS CURATRIX.

De Causis laborantis Reipublicæ.

1. **C**um jam deducta sit Politica nostra, usque ad secundam seu ultimam partem, quæ est Curatrix, decet nos curam nostram impendere duobus; I. Quæ sint causæ, cur Respub. malè se habeant, sæpe etiam intereant? II. Quæ remedia his malis veniant opponenda?

2. Primum istud quod attinet, non est nostræ Curæ, quid alii Politici disputent de Causis afflictarum Rerumpublicarum. Ego ad exemplum Medicorum triplex facio Causarum genus 1. externas *αενηταρχικας*, 2. Internas antecedentes, *αενηυαμυιας*. 3. Continentes *αενηηλικας*, proximas seu immediatas.

3. Externas causas, abs quibus affliguntur aut corrumpuntur Respubl. tres facio, quæ sunt 1. Vis publica sive bellum; Hæc belua non solum mordet Rempubl. sed & penitus devorat.

4. 2. Prohibitio & interceptio earum rerum quæ faciunt ad integritatem Reipublicæ. Huc pertinent nova & nimia vectigalia; negotiationes interceptæ.

5. 3. Vicinarum Rerump. subitum incrementum.

tum.

tum. Nam unâ Politia extraordinariè crescente, proxima ferè emarcessit, quemadmodum majus lumen obfuscat minus.

6. **Causas Internas antecedentes facio Quatuor**: 1. Partialem & nimiam eminentiam nonnullorum Civium, positam in honore, divitiis, potentia &c. Tales qui sunt, præ se contemnunt alios, è suo arbitrio omnia dispensare conantur: Contra Senatum sapere & supra vulgus. Hinc non potest non turbari & affligi Respublica.

7. 2. Nimia abjectio nonnullorum civium per contemptum, ignominiam; unde oritur coitio, & nisi remedium adhibeatur, desperatio, quæ res & ipsa periculosa admodum Politia.

8. 3. Magistratus prævaricatio, Cum in Senatum vocantur illi, qui jam ante odio prosequuntur Senatum; aut cum connivet neq; gliscentes turbas leves opprimit Magistratus. Deniq; dum nimis multi cives peregrini dissimiles recipiuntur in Rempubl.

9. 4. Religionis mutatio.

10. **Causa continens unica est, Discordia vel feditio, quæ si levior, levioerem adflat Respublicæ morbum: si gravior, præsentem perniciem.**

CAP. ULTIMUM.

De Remediis, laborantis Reipubl.

1. **SOLliciti sumus ultimo de Remediis, quibus succurri potest laboranti Reipubl.**

D 3

2. Prin.

2. Principio hic seponimus, fonticas illas & fatales Rerumpubl. periodos, quando omnes properant ad interitum, quem nulla ars avertere potest.

3. Tribus autem illis causarum generibus, opponimus tres remediorum classes.

4. Causis externis, ut bello, opponimus justæ causæ defensionem per aliud bellum: Nam à natura datum est hoc jus, quo vim licet vi repellere.

5. II. Averfiones rerum necessariarum prohiberi possunt, vel amicabili conventione & salutaribus consiliis, vel pecunia impensa, vel tolerantia intempus, vel si aliter fieri nequit Violentâ vindictâ.

6. 3. Porro vicinæ civitatis incrementum, utpote causa fontica, nec prohiberi potest, nec debet: Sed civitas pressa quantum potest, tueatur se à naufragio, & imitetur Hæcticos, qui macilentam corporis sui constitutionem, diu sustentant & conservant bona dixta.

7. III. E. Causis internis prima erat nimia eminentia. Illi non arbitror obviam eundem præcipiti vi: Potentes illos mittendos in exilium; exuendos opibus: sed potius cum ut plurimum potentes isti has concitent turbas, ut Magistratui inferi queant, proinde ascribantur Senatui, & evchantur. Ita partim desinent ipsi turbare, partim juramento coacti, cives adigent ad concordiam.

a. Ni

8. 2. Nihil contemptus & contumelia emendari potest, si ad honestiora officia civilia admoveantur illi contempti, aut si animadvertatur in Authores contumeliarum, si non vere, saltem fucate.

9. 3. Magistratus prævaricatio item tollitur, si non alii eligantur, quam quos jam antea descripsimus legitimos Magistratus.

10. 4. Denique; Religionum diversitas perturbas non dat, quod plurimarum exemplo Rerum publicæ patet, in quibus distinctis Heterodoxis leges sunt præfixæ, adversus quas si peccent, jam relicta est Magistratui potestas peccatum hoc puniendi.

11. Superest ultima causa, Seditio, ad quam sedandam i. Blanda & salutari admonitione opus est.

12. 2. Principes authores seditionum, honesta quadam causa ablegandi extra Rempubl.

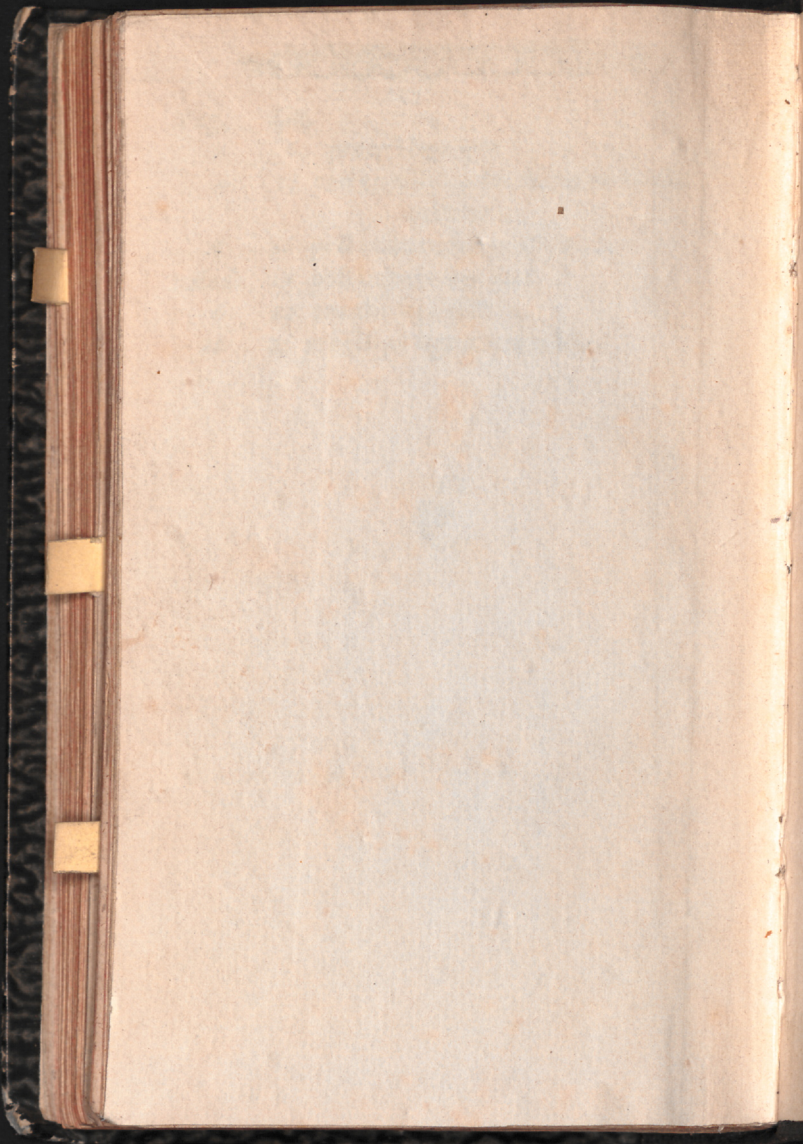
13. Quod si neque; tum cessaverit seditio, animadvertendum in unum vel alterum caput seditionis, ut deterreantur ceteri, & redigantur in ordinem.

FINIS

Pag.	Lin.	
2	6.	pro qui lege quæ
4	13.	post consilio, adde Alia etiam exsecutione.
5	16.	post tribus adde quæ sunt.
ibid.	17.	post in pace lege pax
6	23.	pro esse lege esset
12	11.	pro se qui lege centum &c.

tum. Nam unâ Pe
proxima ferè ema
lumen obfuscat m

6. Causas Int
tuor: 1. Partialen
nullorum Civium
tentia &c. Tales
alios, è suo arbitrio
Contra Senatum f
non potest non tu

7. 2. Nimia al
per contemptum,
tio, & nisi remedi
res & ipsa periculo

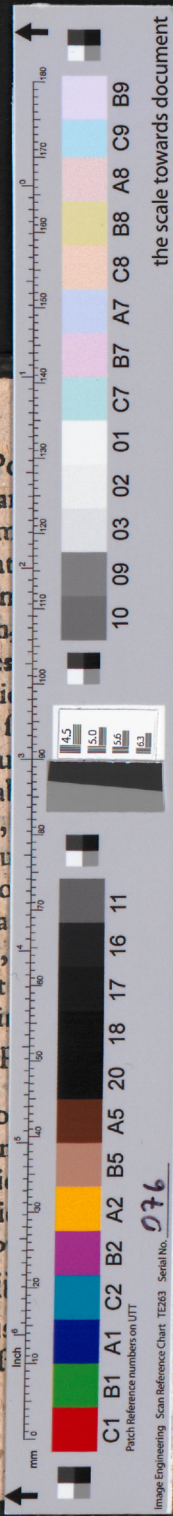
8. 3. Magistra
tum vocantur illi,
tur Senatum; aut
turbas leves oppri
nimis multi cives p
in Rempubl.

9. 4. Religio
10. Causa cor
feditio, quæ si levi
morbum: si gravi

CAP

De Remedi

1. Solliciti sumus
succurri potes

the scale towards document

ariè crescente,
modum majus
ntes facio Qua
inentiam non
ore, divitiis, po
se contemnunt
fare conantur:
vulgas. Hinc
espublica.

orum civium
nde oritur coi
desperatio, quæ
olitrix.

Cum in Sena
tio prosequun
neq; gliscentes
Deniq; dum
les recipiuntur

, Discordia vel
dat: Republicæ
verniciem.

Reipubl.

mediis, quibus
ubl.

2. Prin